

Ask a local

RONNY LOBO IN CURAÇAO

Heipalen in de baai van Santa Martha voor een hotel dat nooit is afgebouwd.

Architect en schrijver Ronny Lobo leidt ons langs de groten van de Nederlandse en Papiamentse literatuur op Curaçao.

Door **Jean Mentens** Illustratie **Leonie Bos**

Ronny Lobo (59) is de jongste loot aan de Curaçaose literaire stam. Zijn debuutroman *Bouwen op drijfzand* (In de Knipscheer, € 22,00) ligt net in de winkel. 'Ik ben geboren en getogen op Curaçao, maar uit Surinaamse ouders', zegt de schrijver.

'Mijn literaire peetvader is Frank Martinus Arion. Hij heeft mijn manuscript gelezen. Frank heeft me hard aangepakt. Mijn boek is na zijn kritiek zo veel beter geworden. In mijn ogen is Arion onze grootste levende schrijver, en zijn roman *Dubbelspel* is nooit overtroffen.'

Dubbelspel speelt zich af op Curaçao, in het fictieve gehucht Wokota. De meeste gebeurtenissen en dialogen spelen zich af in het huis van hoofdpersoon Boeboe Fiel, een kerkhof en **Campo Alegre** 1, het reuzenopenluchtbordeel in de buurt van de luchthaven **Hato** 2, dat al bijna 65 jaar echt bestaat.

'Mijn boek is voor 80 procent autobiografisch', zegt Lobo, 'behalve de seks die

erin voorkomt, die kon ikenkel dromen.'

Lobo is architect en heeft uit zijn ambacht geput voor zijn boek. 'Ik merkte eens hoe een dominante man het voor mij niet kon verbergen dat zijn timide vrouw feitelijk de belangrijkste beslissingen nam. Er kwam ook eens een opdrachtgeefster te overlijden vlak voordat ze de sleutel van haar huis van de aannemer ontving.'

'Voor de presentatie van mijn boek zocht ik naar een symbolische plek en die heb ik gevonden bij de **baai van Santa Martha** 3.'

Dat is een van de mooiste plekken van Curaçao. De natuur is er ongeschonden en er heerst een 17de-eeuwse rust. Op een idyllische plek verrijzen plots spookachtige heipalen van een verlaten project voor een hotel. De bouw is gestaakt na de opstand van 30 mei 1969, die Willemstad in brand zette.

'Zelf heb ik niets met het mislukte project te maken gehad, maar ik ben wel altijd geïntrigeerd geweest door de beton-

nen heipalen als stille getuigen van mislukking, in deze mooie omgeving.'

Niet ver van deze plek wordt een nieuw project ontwikkeld voor rijke mensen die bij hun geld willen komen wonen: 'Investeer in een toekomst waarin de vraag naar locaties met een gunstig belastingsklimaat toeneemt, terwijl het aanbod afneemt', beveelt de ontwikkelaar aan op zijn website.

'Laat ik je meenemen naar onze meest literaire begraafplaats', zegt Lobo, 'de dood is immers ook een thema in mijn boek.'

Parijs heeft Père Lachaise en Londen heeft Highgate. Curaçao heeft zijn eigen tropische Zorgvlied waar de dichtheid aan overleden politici, kunstenaars, schrijvers en dichters hoog is: de **begraafplaats van Bottelier** 4.

'Hier liggen de monumenten van de Papiamentstalige poëzie', zegt Lobo en houdt stil bij de graven van Pierre Lauffer en Elis Juliana. We wandelen verder onder ruisende bomen die nog amper op het eiland te vinden zijn, maar nog wel op deze begraafplaats: de appeldam, de mispel, de kenepa en de mahok.

Bij een kleine nis in een wal waar de graven vijf hoog zijn gestapeld, stopt Lobo. 'Hier ligt Boeli van Leeuwen', zegt hij. 'Van de grote drie van de Nederlandstalige literatuur op Curaçao is alleen Arion nog in leven.'

'Tip Marugg, de derde van de drie, ligt niet op Bottelier maar op de protestantse **begraafplaats** aan de Roodeweg in **Otrobanda** 5, maar die zit meestal op slot.'

Op het eiland wordt, behalve in Bottelier, haast nooit een graf gegraven in een groene omgeving. Meestal wordt een huisje gebouwd voor de overledene. De begraafplaats ziet eruit als een dodendorpje, zonder groen.

'Weet je dat het huisjes bouwen voor de doden op de Franse Caribische eilanden Martinique en Guadeloupe nog veel verder gaat? Daar worden gebouwtjes neergezet met alles erop en eraan: ramen, deuren, pilaren, een portiekje voor het huis, helemaal compleet.'

HET EILAND VAN

RONNY LOBO

Italië

FLORENCE GERENOVEERD LANDGOED

Lees aan de tafel waar Machiavelli *Il Principe* schreef en slaap op de plaats waar de politiek filosoof zijn jachtattributen bewaarde.

Door **Gerard Jacobs**

Machiavelli hangt in de herberg

Op het landgoed, niet ver van Florence, waar Niccolò Machiavelli vijfhonderd jaar geleden zijn beroemde *Il Principe* (*De heerser of De vorst*) schreef – hét handboek voor dictators en real-politici – is nu een Bed & Breakfast gevestigd, La Fonte del Machiavelli.

'Toen ik dit gebouw tien jaar geleden kocht', zegt Simone Calonaci, 'was het een puinhoop. Het vuilnis lag metershoog tussen de ruïnes. Alsof er sinds de 15de eeuw niemand meer had gewoond. De draagbalken waren volkomen verrot.' Calonaci heeft de middeleeuwse bouwval gerestaureerd, zeven kamers met uitzicht over de vallei vol wijngaarden op de uitlopers van de Apennijnen. 'Het was spotgoedkoop. Ik hoefde geen goodwill te betalen', zegt hij grijnzend. Tussen het vuilnis vond hij het familiewapen van Machiavelli. Het siert nu de gevel van de B&B.

Calonaci's zoon Matteo heeft Machiavelli nooit gelezen. 'Niemand in Italië leest Machiavelli', beweert hij. Matteo draagt een zelfontworpen sweatshirt met de beeltenis van Benjamin Franklin, zijn grote held, een van de Founding Fathers van Amerika.

De kamers van de B&B liggen in de eeuwenoude schuur waar Machiavelli zijn klemmen en jachtattributen bewaarde. Ze zijn comfortabel, maar zonder fresco's op het plafond, zonder de pracht en praal die veel B&B's in Florence en Toscane kenmerken.

Boven op de steile heuvel staat het huis waar Machiavelli woonde nadat hij, de laatste republikeinse kanselier van Florence, uit zijn ambt was gezet. Hier schreef hij, wanhopig en depressief, zijn sollicitatiebrief met aanbevelingen aan Lorenzo de' Medici die later, na zijn dood, uitgegeven zou worden in boekvorm: *Il Principe*. Tegenover het huis ligt de herberg waar Machiavelli zijn depressies bestreed. Zijn baan kreeg hij niet terug.

De B&B wordt in beslag genomen door een groep Italianen. Ze hebben elkaar tijdens een safari in Oeganda leren kennen en nu houden ze hier een reünie. 'Machiavelli', zegt de primatologe die de safari naar de berggorilla's organiseerde, 'soms valt zijn naam op de lagere school. Daarna wordt hij niet meer genoemd. Wij hebben zo veel schrijvers: Dante, Boccaccio, Petrarca. Machiavelli doopte zijn pen in gif. Dante daarentegen schiep Beatrice, Michelangelo creëerde David. Wij hebben zo veel schoonheid in Florence. Wat moeten wij nog met Machiavelli?'

We lopen naar de Albergaccio, de herberg, en treffen een massieve Afro-Canadees op zoek naar een goed glas chianti.

Via een geheime gang liep Machiavelli van zijn huis naar de herberg.

Natuurlijk kent hij Machiavelli. 'You know Tupac?' is zijn wedervraag. 'Zijn laatste album was geïnspireerd op Machiavelli. Famous guy, that Tupac. Noemde zichzelf vaak Makaveli.'

In de herberg hangt Machiavelli aan de muur en de huiswijn is uiteraard vernoemd naar de schrijver van *De heerser*. 'Hij was erg depressief in die tijd', vertelt Margherita, de serverster. 'Hij was zijn baan kwijt en leefde in armoede. Iedere avond, als zijn vrouw sliep, kwam hij hier dobbelen, drinken en schuine moppen tappen. Hij had een geheime gang gebouwd, vanuit zijn huis, onder de straat door, naar de herberg.'

Zij neemt mij mee door de gewelven naar Machiavelli's woonhuis, een grote villa met uitzicht op de wijngaarden en, in Machiavelli's tijd, op zijn geliefde Florence. Het huis is gerestaureerd, privé-bezit en onbewoond. De schrijftafel van Machiavelli staat op leeuwenpoten voor het raam. 'Hij zette hem vaak naast de open haard. Hij was nogal een koukleum', beweert Margherita. Een Italiaanse leraar uit Lucca is ons gevolgd. 'Machiavelli', zegt hij bedachtzaam, 'wordt door jullie verkeerd begrepen. Hij analyseerde de macht. Hij schreef op wat hij zag. Daar kunnen wij het niet mee eens zijn, maar het was de waarheid. *Il Principe* is geen lofzang, maar de naakte, trieste waarheid over macht en mach-

Hier schreef hij, wanhopig en depressief, zijn sollicitatiebrief aan Lorenzo de' Medici

tige mannen. Machivalli was geen dromer maar een realist. Hij was een republikein, die in de rede geloofde. Niet in God. Zeker niet in de paus.'

De leraar vertrekt. Margherita gaat de lunch bereiden in de herberg. Ik blijf alleen achter in het grote huis, dwaal door de kamers en ga achter zijn schrijftafel zitten. Urenlang. Ongestoord lees ik in *De heerser*, maak aantekeningen en dan loop ik door de gewelven terug naar de herberg en trek de deur achter mij dicht. Machiavelli, die hele generaties politici – en vooral dictators, Hitler, Stalin – inspireerde en door zijn biografie 'de invloedrijkste politieke schrijver aller tijden' wordt genoemd, verdient in Italië zelfs geen suppoost meer die zijn erfgoed bewaakt.

La Fonte del Machiavelli. Een kamer kost ongeveer 80 euro per nacht, inclusief uitgebreid ontbijt. lafontedelmachivelli.com